

Arrest in zaken (T-249/17) Casino, Guichard-Perrachon en Achats
Marchandises Casino SAS (AMC)/Commissie, (T-254/17) Intermarché
Casino Achats/Commissie en (T-255/17) Les Mousquetaires en ITM
Entreprises/Commissie

Pers en Voorlichting

**Het Gerecht heeft de gedeeltelijke nietigverklaring uitgesproken van
inspectiebesluiten die de Commissie heeft vastgesteld naar aanleiding van
vermoedens dat verschillende Franse ondernemingen zich schuldig hebben
gemaakt aan mededingingsversturende praktijken**

De Commissie heeft niet aangetoond dat zij over voldoende ernstige aanwijzingen beschikte om te vermoeden dat informatie over toekomstige commerciële strategieën van die ondernemingen werd uitgewisseld

Nadat de Europese Commissie inlichtingen had ontvangen over de uitwisseling van informatie tussen verschillende ondernemingen en ondernemingsverenigingen in de sector van de levensmiddelen- en niet-levensmiddelendistributie, heeft zij in februari 2017 een reeks besluiten vastgesteld waarbij zij meerdere ondernemingen gelastte zich aan inspecties te onderwerpen¹ (hierna: „inspectiebesluiten”). Deze besluiten zijn vastgesteld op grond van artikel 20, leden 1 en 4, van verordening nr. 1/2003 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels (hierna: „verordening nr. 1/2003”)², dat de bevoegdheden van de Commissie inzake inspecties vastlegt.

In het kader van haar inspecties heeft de Commissie met name bezoeken afgelegd aan de kantoren van de betrokken ondernemingen en er kopieën gemaakt van de inhoud van de computers. Verschillende geïnspecteerde ondernemingen³ hebben beroepen tot nietigverklaring van deze besluiten ingesteld omdat zij bedenkingen hadden bij de inspectiebesluiten en het verloop van de inspecties. Ter staving van hun beroepen hebben de verzoekende ondernemingen met name een exceptie van onwettigheid van artikel 20 van verordening nr. 1/2003, schending van de verplichting om inspectiebesluiten te motiveren, en schending van hun recht op de onschendbaarheid van de woning opgeworpen. Sommige verzoeksters hebben ook de rechtmatigheid van de inbeslagneming betwist en het kopiëren van gegevens uit de persoonlijke levenssfeer van hun werknemers en bestuurders, en van de weigering om deze gegevens terug te geven.⁴

Deze laatste betwisting, die in zaak T-255/17 aan de orde is, wordt door het Gerecht niet-ontvankelijk verklaard. In zijn redenering benadrukt het Gerecht dat elke onderneming verplicht is

---

¹ In zaak T-249/17 gaat het om besluit C (2017) 1054 final van de Commissie van 9 februari 2017, waarbij Casino, Guichard-Perrachon en alle vennootschappen die direct of indirect onder hun zeggenschap staan, zijn gelast zich aan een inspectie te onderwerpen (zaak AT.40466 - Tute 1). In zaak T-254/17 (niet gepubliceerd) gaat het om besluit C (2017) 1056 final van de Commissie van 9 februari 2017, waarbij Intermarché Casino Achats en alle vennootschappen die direct of indirect onder haar zeggenschap staan, zijn gelast zich aan een inspectie te onderwerpen (zaak AT.40466 - Tute 1). In zaak T-255/17 gaat het, primair, om besluit C(2017) 1361 final van de Commissie van 21 februari 2017, waarbij Les Mousquetaires en alle vennootschappen die direct of indirect onder haar zeggenschap staan, zijn gelast zich aan een inspectie te onderwerpen (zaak AT.40466 - Tute 1), en besluit C(2017) 1360 final van de Commissie van 21 februari 2017 betreffende dezelfde ondernemingen (zaak AT.40467 - Tute 2) en, subsidiair, om besluit C(2017) 1057 final van de Commissie van 9 februari 2017, waarbij Intermarché en alle vennootschappen die direct of indirect onder haar zeggenschap staan, zijn gelast zich aan een inspectie te onderwerpen (zaak AT.40466 - Tute 1), en besluit C(2017) 1061 final van de Commissie van 9 februari 2017 betreffende dezelfde ondernemingen (zaak AT.40467 - Tute 2).

² Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen [101] en [102 VWEU] (PB 2003, L 1, blz. 1)

³ De verzoekende ondernemingen zijn Casino, Guichard-Perrachon en Achats Marchandises Casino SAS (AMC) (zaak T-249/17), Intermarché Casino Achats (zaak T-254/17) en Les Mousquetaires en ITM Entreprises (zaak T-255/17).

⁴ Het gaat om Les Mousquetaires en ITM Entreprises in zaak T-255/17.

toe te zien op de bescherming van de personen die zij tewerkstelt en op de bescherming van hun persoonlijke levenssfeer, met name wat de verwerking van persoonsgegevens betreft. Een geïnspecteerde onderneming kan de Commissie dan ook verzoeken om bepaalde gegevens die de persoonlijke levenssfeer van haar werknemers of bestuurders kunnen aantasten, niet in beslag te nemen, of de Commissie om teruggave van die gegevens verzoeken. Wanneer een onderneming zich op de bescherming van het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van haar werknemers of haar bestuurders beroept om zich te verzetten tegen de inbeslagneming van computerapparatuur of communicatiemiddelen en tegen het kopiëren van de gegevens die daarop staan, heeft het besluit waarbij de Commissie dat verzoek afwijst dus rechtsgevolgen voor deze onderneming. Aangezien verzoeksters geen voorafgaand verzoek tot bescherming hadden ingediend, konden de inbeslagneming van de betrokken apparatuur en het kopiëren van de gegevens daarop echter niet leiden tot een voor beroep vatbaar besluit waarbij de Commissie dat verzoek om bescherming zelfs maar impliciet zou hebben afgewezen. Bovendien werd het verzoek om teruggave van de betrokken privégegevens volgens het Gerecht niet voldoende nauwkeurig geformuleerd om de Commissie in staat te stellen dienaangaande een nuttig standpunt in te nemen, met als gevolg dat verzoeksters op de datum waarop zij het beroep instelde, geen antwoord van de Commissie hadden ontvangen dat een voor beroep vatbare handeling kon vormen.

Wat de gegrondheid van de beroepen betreft, **verklaart het Gerecht, na te hebben herinnerd aan de regels en beginselen die het kader vormen voor inspectiebesluiten van de Commissie in het mededingingsrecht, de inspectiebesluiten waarop de beroepen van verzoeksters betrekking hebben gedeeltelijk nietig.**

In de eerste plaats verwerpt het Gerecht de exceptie van onwettigheid van artikel 20, leden 1 en 4, van verordening nr. 1/2003. Die leden hebben respectievelijk betrekking op de algemene bevoegdheid van de Commissie om inspecties uit te voeren en op de verplichting van de ondernemingen en ondernemersverenigingen om zich aan deze inspecties te onderwerpen wanneer die bij besluit worden gelast. Ter ondersteuning van de exceptie van onwettigheid hebben verzoeksters in elk van de zaken schending van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte aangevoerd. In de zaken T-249/17 en T-254/17 is ook schending van het beginsel van „equality of arms” en van de rechten van de verdediging aangevoerd.

Wat de grief inzake schending van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte betreft, herinnert het Gerecht eraan dat dit door artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”) gewaarborgde recht overeenkomt met dat van artikel 6, lid 1, en artikel 13 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: „EVRM”), zodat met deze laatste bepalingen en de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: „EHRM”) rekening moet worden gehouden bij de uitlegging en de toepassing van die bepaling van het Handvest⁵. Volgens de rechtspraak van het EHRM veronderstelt het recht op een doeltreffende voorziening in rechte dat aan vier voorwaarden wordt voldaan: een doeltreffend rechterlijk toezicht in feite en in rechte (voorwaarde inzake doeltreffendheid), de mogelijkheid voor de justitiabele om in geval van onrechtmatigheid passend herstel te verkrijgen (voorwaarde inzake efficiëntie), de gegarandeerde toegang tot een rechtsmiddel (voorwaarde inzake zekerheid), en rechterlijk toezicht binnen een redelijke termijn (voorwaarde inzake redelijke termijn). Dienaangaande blijkt uit het onderzoek van het Gerecht dat **het systeem voor de controle op het verloop van inspecties, dat bestaat uit alle rechtsmiddelen die ter beschikking staan van de geïnspecteerde ondernemingen⁶, aan deze vier voorwaarden voldoet.** De grief inzake schending van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte wordt dus ongegrond verklaard.

De grief inzake schending van het beginsel van „equality of arms” en van de rechten van de verdediging wordt afgewezen op basis van vaste rechtspraak volgens welke **aan de Commissie in het stadium van het vooronderzoek niet de verplichting kan worden opgelegd om de aanwijzingen mee te delen die rechtvaardigen dat een inspectie plaatsvindt bij een**

⁵ Artikel 52 van het Handvest en de toelichting bij dit artikel.

⁶ Beroep tot nietigverklaring, vordering in kort geding en beroep wegens niet-contractuele aansprakelijkheid.

onderneming die van een mededingingsversturende praktijk wordt verdacht. Een dergelijke verplichting zou immers afbreuk doen aan het door de rechtspraak gevestigde evenwicht tussen het waarborgen van de efficiëntie van het onderzoek en het waarborgen van de rechten van verdediging van de onderneming.

In de tweede plaats herinnert het Gerecht er in het kader van het onderzoek van het middel inzake schending van de motiveringsplicht aan dat inspectiebesluiten de vermoedens moeten vermelden die de Commissie voornemens is te verifiëren, te weten de zaken die worden onderzocht en de gegevens waarop de inspectie betrekking moet hebben (beschrijving van de vermoedelijke inbreuk, dat wil zeggen van de veronderstelde betrokken markt, de aard van de vermoede mededingingsbeperkingen en de sectoren waarop de gestelde inbreuk betrekking heeft). Deze specifieke motiveringsplicht heeft tot doel om duidelijk te maken dat de inspectie gerechtvaardigd is en om de betrokken ondernemingen in staat te stellen inzicht te krijgen in de omvang van hun verplichting tot medewerking, en tegelijkertijd om de rechten van de verdediging te waarborgen. In elk van de zaken stelt het Gerecht met name vast dat **uit de inspectiebesluiten in detail blijkt dat de Commissie meende over voldoende ernstige aanwijzingen te beschikken om mededingingsversturende praktijken te vermoeden.**

In de derde plaats merkt het Gerecht met betrekking tot het middel inzake schending van het recht op de onschendbaarheid van de wwooning op dat de Unierechter, om zich ervan te vergewissen dat een inspectiebesluit niet willekeurig is, moet nagaan of de Commissie over voldoende ernstige aanwijzingen beschikte om een inbreuk op de mededingingsregels door de betrokken onderneming te vermoeden.

Teneinde dit onderzoek te kunnen verrichten, heeft het Gerecht de Commissie door middel van maatregelen tot organisatie van de procesgang verzocht om de documenten over te leggen die de aanwijzingen bevatten die de inspecties rechtvaardigden. De Commissie heeft binnen de gestelde termijn aan dit verzoek voldaan. Een „aanvullend antwoord” van de Commissie, dat andere documenten met dergelijke aanwijzingen bevatte, is evenwel buiten beschouwing gelaten omdat een geldige verantwoording voor de te late overlegging ervan ontbrak.

Wat de vorm betreft van de aanwijzingen die de inspectiebesluiten rechtvaardigden, benadrukt het Gerecht dat indien voor de aanwijzingen die vóór een inspectie zijn verkregen dezelfde formele regels golden als voor het verzamelen van bewijzen van een inbreuk in het kader van een lopend onderzoek, de Commissie de regels zou moeten naleven die gelden voor haar onderzoeksbevoegdheden, terwijl er formeel gezien nog geen onderzoek in de zin van verordening nr. 1/2003⁷ is ingeleid en zij geen gebruik heeft gemaakt van haar onderzoeksbevoegdheden, dat wil zeggen dat zij geen maatregelen – met name een inspectiebesluit – heeft genomen die zouden impliceren dat er een inbreuk is gepleegd. Om die reden is het Gerecht van oordeel dat de regeling inzake de verplichting tot de opname van gesprekken⁸, anders dan verzoeksters stellen, niet van toepassing is vóór de opening van een onderzoek door de Commissie. **Gesprekken met leveranciers die vóór de inleiding van een onderzoek zijn gevoerd, kunnen dus aanwijzingen vormen, ook al zijn zij niet opgenomen.** Anders zou de opsporing van mededingingsversturende praktijken immers ernstig worden belemmerd door de afschrikkende werking die een op te nemen formeel verhoor kan hebben op de bereidheid van getuigen om informatie te verstrekken en inbreuken aan te geven. Bovendien **vormen deze gesprekken met leveranciers volgens het Gerecht aanwijzingen waarover de Commissie kan beschikken vanaf de datum waarop zij hebben plaatsgevonden, en niet vanaf het moment waarop daarvan een verslag is gemaakt,** zoals verzoeksters stellen.

Met betrekking tot de inhoud van de aanwijzingen die de inspectiebesluiten rechtvaardigden, merkt het Gerecht op dat, gelet op het noodzakelijke onderscheid tussen bewijzen van onderling afgestemde feitelijke gedragingen en aanwijzingen die inspecties rechtvaardigen die ertoe strekken om dergelijke bewijzen te verzamelen, de drempel vanaf welke de Commissie kan

⁷ Hoofdstuk V van verordening (EG) nr. 1/2003.

⁸ Artikel 19 van verordening (EG) nr. 1/2003 en artikel 3 van verordening (EG) nr. 773/2004 van de Commissie van 7 april 2004 betreffende procedures van de Commissie op grond van de artikelen [101 en 102 VWEU] (PB 2004, L 123, blz. 18).

worden geacht over voldoende ernstige aanwijzingen te beschikken noodzakelijkerwijs lager moet liggen dan de drempel vanaf welke kan worden vastgesteld dat sprake is van onderling afgestemde feitelijke gedragingen. In het licht van deze overwegingen is het Gerecht van mening dat **de Commissie over voldoende ernstige aanwijzingen beschikte om te vermoeden dat er sprake was van onderling afgestemde feitelijke gedragingen op het gebied van de uitwisseling van informatie over de kortingen die werden verkregen op de markten voor de levering van bepaalde gangbare consumptiegoederen, en de prijzen op de markt voor de verkoop van diensten aan de fabrikanten van merkproducten. Het Gerecht aanvaardt wel het middel inzake schending van het recht op de onschendbaarheid van de woning voor zover het gaat om de uitwisseling van informatie over de toekomstige commerciële strategieën van de verdachte ondernemingen, aangezien er voor deze tweede inbreuk geen dergelijke aanwijzingen zijn, en verklaart de inspectiebesluiten dus gedeeltelijk nietig.**

NOTA BENE: Tegen de beslissing van het Gerecht kan binnen een termijn van twee maanden en tien dagen vanaf de betekening ervan een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld bij het Hof.

NOTA BENE: Het beroep tot nietigverklaring strekt tot nietigverklaring van met het recht van de Unie strijdige handelingen van de instellingen van de Unie. Onder bepaalde voorwaarden kunnen de lidstaten, de Europese instellingen en particulieren bij het Hof van Justitie of het Gerecht een beroep tot nietigverklaring instellen. Indien het beroep gegrond is, wordt de handeling nietig verklaard. De betrokken instelling moet in voorkomend geval voorzien in de door de nietigverklaring van de handeling ontstane leemte in de regelgeving.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Gerecht niet bindt.

De volledige tekst van de arresten ([T-249/17](#), [T-254/17](#) en [T-255/17](#)) is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170